

نقد‌ها و بررسی‌ها

پایگاه اطلاع‌رسانی دفتر منصور هاشمی خراسانی حفظه الله تعالی

موضوع:

۱. مقدمات؛ عقل
۲. احکام؛ اصول و قواعد

بسم الله الرحمن الرحيم

نقد

نویسنده: فرهاد گلستان

تاریخ: ۱۳۹۵/۲/۲۳

در صفحه‌ی ۲۱۹ کتاب بازگشت به اسلام آمده است: «شناخت یقینی از احکام خداوند تنها با رجوع به کتاب خداوند و سنت پیامبرش ممکن است».

جایگاه عقل در این کلام و در این شناخت چیست؟

بررسی

تاریخ: ۱۳۹۵/۲/۲۵

عقل، رجوع کننده است. توضیح آنکه در نظر علامه منصور هاشمی خراسانی حفظه الله تعالی، شناخت یقینی از احکام خداوند تنها با رجوع عقل به کتاب خداوند و سنت پیامبرش بر کنار از موانع شناخت مانند جهل، تقلید، اهواء نفسانی، دنیاگرایی، تعصب، تکبر و خرافه‌گرایی ممکن است؛ چراکه عقل معیار و ابزار شناخت است، ولی در مثل مانند کارخانه‌ای است که برای تولید، به سالم بودن دستگاه خود از یک سو و مواد اولیه‌ی مناسب از سوی دیگر نیازمند است تا به وسیله‌ی دستگاه سالم خود از مواد اولیه‌ی مناسب محصول مورد نیاز را استخراج کند. در این مثل، سالم بودن دستگاه عقل به معنای بر کنار بودن آن از موانع شناخت است و مواد اولیه‌ی مناسب برای آن، کتاب خداوند و سنت پیامبر اوست که هرگاه با دستگاه سالم عقل مورد تجزیه و ترکیب قرار گیرند، شناخت مورد نیاز حاصل می‌شود. از این روست که خداوند فرموده است: ﴿يَوْمَ لَا يَنْفَعُ مَالٌ وَلَا بَنُونَ ﴿١﴾ إِلَّا مَنْ أَتَى اللَّهَ بِقَلْبٍ سَلِيمٍ﴾؛ «روزی که نه مالی سود می‌رساند و نه فرزندی، مگر آنکه کسی با عقلی سلیم به نزد خداوند بیاید».

در مثل دیگر، عقل مانند چشم است که برای مشاهده‌ی اشیاء به دو چیز نیاز دارد: یکی

بینایی، با توجه به اینکه چشم نابینا قادر به مشاهده‌ی اشیاء نیست و دیگری نور، با توجه به اینکه چشم اگرچه بینا باشد، در تاریکی نمی‌تواند اشیاء را مشاهده کند. در این مثل، بینایی عقل، بر کنار بودن آن از موانع شناخت است و نور، کتاب خداوند و سنت پیامبر اوست که هرگاه عقل بینا در روشنائی آن نظر کند، به مشاهده‌ی اشیاء موفق می‌شود. از این روست که خداوند دین خود را نور دانسته و فرموده است: **﴿جَعَلْنَاهُ نُورًا نَهْدِي بِهِ مَنْ نَشَاءُ مِنْ عِبَادِنَا﴾**^۱؛ «آن را نوری قرار دادیم که با آن هر کس از بندگانمان را بخواهیم هدایت می‌کنیم» و کسانی که با آن هدایت نمی‌یابند را نابینا دانسته و فرموده است: **﴿أَفَأَنْتَ تَهْدِي الْعُمَىٰ وَلَوْ كَانُوا لَا يَبْصُرُونَ﴾**^۲؛ «آیا تو می‌توانی نابینایان را هدایت کنی در حالی که نمی‌بینند؟!» و فرموده است: **﴿فَإِنَّهَا لَا تَعْمَى الْأَبْصَارُ وَلَكِنْ تَعْمَى الْقُلُوبُ الَّتِي فِي الصُّدُورِ﴾**^۳؛ «البته چشم‌ها نابینا نیست، ولی دل‌هایی که در سینه‌هاست نابیناست».

این گونه جایگاه عقل و ارتباط آن با شرع را در مثل‌هایی برای شما تبیین کردیم؛ **﴿وَتِلْكَ الْأَمْثَالُ نَضْرِبُهَا لِلنَّاسِ وَمَا يَعْقِلُهَا إِلَّا الْعَالِمُونَ﴾**^۴؛ «و این مثل‌ها را برای مردم می‌زنیم، در حالی که جز عالمان آن‌ها را درک نمی‌کنند».

پایگاه اطلاع‌رسانی دفتر منصف‌ها شیخ خراسانی حفظه الله
مجلس خبری رهبری تهران

۱. السّوری / ۵۲

۲. یونس / ۴۳

۳. الحجّ / ۴۳

۴. العنکبوت / ۴۳